

POHORELSKÝ HLÁSNÍK

***** Informačné noviny Obce Pohorelá; ročník XIX; SEPTEMBER 2023; - ZADARMO - *****

BEH A POCHOD VĎAKY K BUNKRU NA ROVNI

Podujatie nadväzuje na udalosti spojené s obsadením obce nemeckou a maďarskou armádou dňa 24.10.1944. Už pred postupom frontu na Horehronie si naši občania začali budovať jednoduché prístrešky v dolinách okolo obce, kam sa pred príchodom armády presunuli, kým sa situácia trochu neupokojí.

Obecný úrad v Pohorelej, poslanci OZ v spolupráci s nadšencami behu a ZO SZPB pri tejto príležitosti usporiadali v sobotu 9. septembra 2023 9. ročník športového zápolenia „Beh a pochod vďaka k bunkru na Rovni v Pohorelej“. Z dôvodu, že záujem bežcov zúčastňovať sa na tomto podujatí z roka na rok klesal, rozhodli sme sa pomôcť zakladateľom – ZO SZPB a vyšlo to. „Dejisko“ pretekov sme presunuli na Hrable, kde prebiehalo vyhlasovanie výsledkov, na zúčastnených tu čakalo občerstvenie, pre mladších boli pripravené rôzne športové aktivity, deti si mohli zajazdiť na poníkovi pána Jána Poláka.

Vďaka vydarenému počasiu a snahe organizátorov môžeme túto športovú akciu označiť ohľadom na návštevnosť a kvalitu ako jednu z najúspešnejších, ktoré sa tento rok v našej obci konali. Zúčastnilo sa jej 74 pretekárov v 12 kategóriách.

Ďakujeme všetkým sponzorom a dobrovoľníkom, ktorí podali pomocnú ruku pri realizácii tejto krásnej akcie.

Organizačný tím

VÝSLEDKY:

CHLAPCI 4 - 7 ROKOV

1	Oliver Pompura	3:39
2	Ján Siman	4:01
3	Gabriel Pálus	4:02

DIEVČATÁ 4 - 7 ROKOV

1	Abigail Suchánková	4:09
2	Alenka Hlaváčová	4:15
3	Rebeka Matúšová	4:24

CHLAPCI 8 - 10 ROKOV

1	Félix Zima	9:03
2	Šimon Polák	10:07
2	Adam Vojtko	10:07

DIEVČATÁ 8 - 10 ROKOV

1	Bibiana Rochovská	11:23
2	Grétko Hlaváčová	13:10
3	Simona Anderková	14:07

CHLAPCI 11 - 14 ROKOV

1	Filip Zima	8:12
2	Daniel Kysel	9:38
3	Šimon Refka	9:48

DIEVČATÁ 11 - 14 ROKOV

1	Gabriela Medvegy	10:07
2	Diana Vojtková	11:41
3	Barbora Kolarovičová	13:35

MUŽI 15 - 40 ROKOV

1	Tomáš Kubej	18:44
2	Matúš Baláž	19:38
3	Radoslav Terek	21:03

ŽENY 15 - 40 ROKOV

1	Janka Pohorelcová	27:42
2	Karolína Pinčiarová	37:56

MUŽI 40 + ROKOV

1	Cyril Gandžala	22:35
2	Ivan Haľak	22:39
3	Lubomír Zima	23:08

ŽENY 40 + ROKOV

1	Ľudmila Vojtková	29:41
2	Žaneta Holková	34:10

CHODCI - DLHÁ TRÁŤ

1	Erika Tereková	40:39
---	----------------	-------

CHODCI - KRÁTKA TRÁŤ

1	Drahomíra Buvalová	15:18
2	Mária Refková	15:34
3	Emília Šramková	20:05

NAJRÝCHLEJŠÍ POHORELEC

Matúš Baláž	19:38
-------------	-------

NAJRÝCHLEJŠIA POHORELKA

Ľudmila Vojtková	29:41
------------------	-------

CENA ÚTECHY: Samuel Bošľa (veková kategória 4 - 7 rokov, bežal kategóriu 8 - 10 rokov)

POVINNÁ VÝMENA VODIČSKÝCH PREUKAZOV

Upozorňujeme občanov na výmenu vodičského preukazu podľa zákona č. 8/2009 Z. z. Zákon o cestnej premávke a o zmene a doplnení niektorých zákonov, s poukázaním na § 143b Prechodné ustanovenie k úpravám účinným od 19. januára 2013 odsek 2 „Vodičské preukazy vydané od 1. januára 1993 do 30. apríla 2004 sú platné do 31. decembra 2023“.

O nový vodičský preukaz možno požiadať na **ktoromkoľvek oddelení dokladov**. Žiadame občanov, aby si skontrolovali svoje doklady a nenechávali si výmenu vodičského preukazu na poslednú chvíľu.

Vodič je povinný predložiť vodičský preukaz, o ktorého výmenu žiada a starý vodičský preukaz je potrebné odovzdať na pracovisku Policajného zboru, kde občan požiadal o nový, najneskôr v čase vydania nového dokladu. Vodič nad 65 rokov sú povinní predložiť aj platný doklad preukazujúci zdravotnú spôsobilosť viesť motorové vozidlo.

Žiadosť o výmenu vodičského preukazu do 30 dní je spoplatnená správnym poplatkom **6,50 eur**, vodičský preukaz vydaný do dvoch pracovných dní **26 eur**, pre občanov nad 65 rokov pri žiadosti o výmenu vodičského preukazu do 30 dní sa správny poplatok nevyberie.

POZEMOK - KÚPA

Obec Pohorelá odkúpi pozemok, vhodný na zriadenie kompostoviska.

POŽIADAVKY:

- veľkosť cca. 2500 m² (ideálne 50*50m)
- v blízkosti obce
- na relatívnej rovine
- mimo vodného toku
- dostupnosť mechanizmami

PODJIATIA

23.09. CLEMENTISOVOU CESTOU

turistický prechod z Pohorelej cez sedlo Burda (pripravené občerstvenie) do Tisovca, odchod peších turistov zo železničnej stanice v Pohoreleji o 7:00 hod.

14.10. ANDREJCOVÁ VERTICAL 2023

79. VÝROČIE SNP

79. výročie SNP sme si pripomenuli pietnou spomienkou, položením venca, zapálením sviečok a poklonou pri pamätníku padlých v oboch svetových vojnách. V nedeľu 27.8.2023 za účasti viac ako 50 odbojárů a občanů obce, zaznela aktuálna báseň a spevák vložka mužskej FS Kraľova hoľa. Niekoľko povstaleckých piesní navdilo dobrú náladu, ku ktorej prispel aj prejav predsedu ZO PB Jánošík.

Ján Lakanda

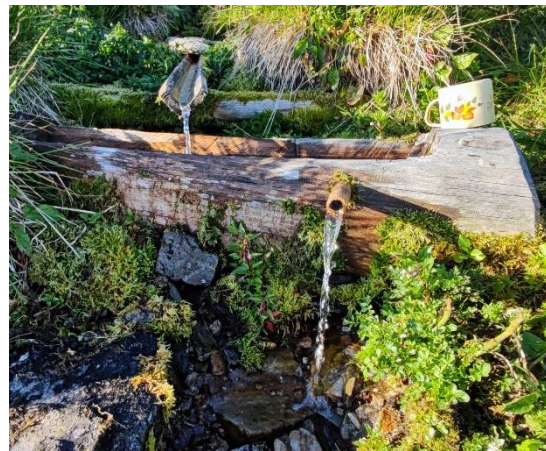

CHOTÁRNE STUDNIČKY

Boli samozrejmosťou tak, ako bolo samozrejmosťou sa o ne postarať. Potešili, osviežili, posilnili pri kosení, hrabaní, pri robote na poli. A boli aj pre horára, rubára, poľovníka, pre pastiera či hubára, alebo len pre pocestných.

Dnes sme zvyknutí len brať a zabúdame dávať. Privykli sme konzumným sladkým nápojom z obchodov aj konzumnému životu vôbec. A akosi sme pozabudli na vodu v prameňoch, zliabkoch, potôčikoch a studničkách. Vyhľadáme ich len v núdzi a zistíme, že až na pár výnimiek sú v žalosnom stave. Väčšinou je z nich len zarastená „barina“ častokrát vyzdobená odpadkami. A pritom sú to ozajstné skvosty a poklady, ktoré boli v chotári odjakživa. V celom svete ľudia prichádzajú na to, že voda je čoraz vzácnejšia. Veď letné horúce dni to pripomínajú aj nám. Ba určite aj v dedine, kde nám tečie potok. Prečo si ho nevážime ako dar, vzácnosť, benefit?! S citom zúročíme, že nám preteká cez dedinu. Nemajme našu Kompanicu častokrát len ako stoku a smetisko. Veď si zoberte, že tú istú vodu chodíme obdivovať pod Orlovú hoľu, na miesto, "kde zo skaly voda padá" a doma na ňu zabudneme. Myslím, že za to ako sa macošky k vode správame, by nás starí otcovia poriadne vylátali. Budme k vode ohľadupľnejší! Uchovávejme, čo nám príroda na chvíľu požičia, čo nám otcovia zanechali, o čo sa vedeli postarať. Uchovávejme ich pre ďalšie generácie. Preto na nás všetkých apelujem, naliehame! Obzrime sa, keď pôjdeme po tom našom parádnom chotári a zveľaďme si tú našu ešte stále živú vodu. Využime to naše "pohoreľské zervatá." Ak by ste o nejakých zabudnutých studničkách vedeli, ak si na nejaké z detstva pamätáte, poďme a oživme ich spoločne!

Peter Halaj

ČUDESNO V COBURGOVSKOM PARKU 2023

V sobotu, 19. augusta sa v areáli parku v Pohorelskej Maši uskutočnil ďalší ročník festivalu Čudesno v Coburgovskom parku 2023. Počas dňa sa predstavili sokoliari z klubu Sokoliarstvo Lukáš z Muráňa so svojimi dravcami, u lesníkov z OZ Horehronie si deti mohli rozšíriť svoje vedomosti formou hry v oblasti fauny a flóry Slovenska, pri stánku Miroslavy Hrabovskej a Niky Margetovej prebiehali detské súťaže v rôznych disciplínach, pán Štefan Galvánec vystavoval nádherné maľby Pohorelského železiarskeho komplexu, svoje výtvyry prišli ukázať aj remeselníci z blízkeho okolia, Denisa Margetová vytvorila prvý horehronský site specific o lietajúcom kráľovi, KuUl (Tomáš Kučera) mal vtipnú a poučnú prezentáciu pre deti, pán Ján Polák ponúkol deťom zážitok vo forme jazdy na poníkovi, neskôr odzneli inšpiratívne prednášky od Lukáša Pateru, Prof. PhDr. Romana Holeca, DrSc., Dr. Edity Gabajovej z Fytohorehron. Lucie Redlová, Divadlo Stúdio Tanca, Folk&Bass Orchestra so Ženami z Muzičky pripravili nezabudnuteľný umelecký večer. Sprievodné slovo počas celého dňa mal Ladislav Eliaš.

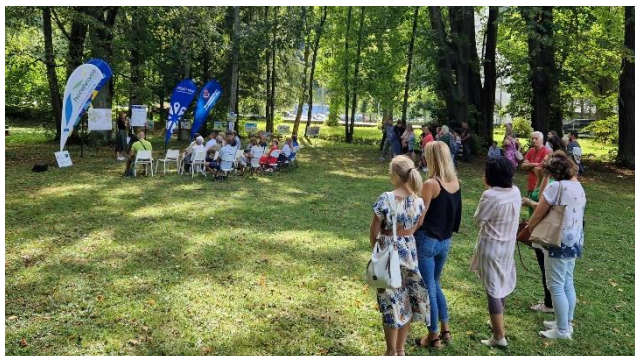
Oficiálni partneri a sponzori podujatia: Banskobystrický samosprávny kraj, Obec Pohorelá, DSS Pohorelská Maša, Za horami, za dolami, Horehronie - oficiálna stránka regiónu, Ministerstvo dopravy SR.

PLÁN REVITALIZÁCIE COBURGOVSKÉHO PARKU

Rozvojová agentúra Banskobystrického samosprávneho kraja predstavila v stredu 13. augusta 2023 verejnosti plán revitalizácie Coburgovského parku v Pohorelskej Maši. Vzácny prírodný - krajinársky park, jediný svojho druhu na Horehroní, po rokoch ožije. Vďaka úspešnej žiadosti v rámci výzvy Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky pre žiadateľov rozvojových projektov transformácie regiónu Národného parku Muránska planina získala Rozvojová agentúra Banskobystrického samosprávneho kraja, n. o. na obnovu parku 845 387,50 € z mechanizmu Plánu obnovy a odolnosti Slovenskej republiky.

Cieľom projektu je obnoviť park a vrátiť mu podobu z polovice 19. storočia. Park je súčasťou vznikajúcej kultúrnej trasy Coburgovská železá cesta. Vybudoval ho roku 1834 šľachtický rod Coburgovcov. Bol rozdelený na 2 časti, ktoré oddeľovala železničná trať. Vtedajšia aristokracia trávil v parku svoj voľný čas.

Celý projekt revitalizácie bude trvať do marca 2026.

Volby do Národnej rady Slovenskej republiky v roku 2023 budú v poradí deviatimi voľbami poslancov Národnej rady Slovenskej republiky. Zároveň pôjde o štvrté predčasné voľby. Uskutočnia sa 30. septembra 2023 v čase od 7:00 hod. do 22:00 hod.

V obci Pohorelá sa volebné miestnosti pre okrsk č. 1 a okrsk č. 2 nachádzajú v spoločenskej miestnosti na prízemí Obecného úradu v Pohorelej. V miestnej časti Pohorelská Maša je volebná miestnosť pre okrsk č. 3 v budove Lesnej správy.

Volič je povinný po príchode do volebnej miestnosti preukázať svoju totožnosť predložením občianskeho preukazu. Ak bol voličovi vydaný hlasovací preukaz, predloží s občianskym preukazom aj hlasovací preukaz. Od volebnej komisie dostane hlasovacie lístky a prázdnu obálku, prevzatie potvrdí vlastnoručným podpisom do zoznamu voličov. V osobitnom priestore určenom na úpravu hlasovacích lístkov volič vyberie jeden hlasovací lístok. Tento môže bez ďalšej úpravy vložiť do obálky alebo na vybranom hlasovacom lístku môže volič zakrúžkovaním poradového čísla kandidáta, ktorému dáva prednosť. Zakrúžkovať môže poradové číslo najviac štyroch kandidátov.

Volič, ktorý sa zo závažných zdravotných dôvodov nemôže dostaviť do volebnej miestnosti, môže požiadať o hlasovanie do prenosnej volebnej schránky. Túto požiadavku je potrebné nahlásiť na obecný úrad alebo v deň konania volieb v dostatočnom predstihu okrskovej volebnej komisii.

Volič je povinný odložiť nepoužité alebo nesprávne upravené hlasovacie lístky do na to určenej zapečatenej schránky, inak sa dopustí priestupku, za ktorý mu bude uložená pokuta 33 eur.

Voľba hlasovacím preukazom

Volič, ktorý má trvalý pobyt na území Slovenskej republiky a v deň konania volieb nebude môcť voľiť v mieste svojho trvalého pobytu vo volebnom okrsku, v ktorého zozname voličov je zapísaný, môže požiadať obec svojho trvalého pobytu o vydanie hlasovacieho preukazu. Obec na základe žiadosti voličovi vydá hlasovací preukaz a zo zoznamu voličov ho vyčiarkne s poznámkou o vydaní hlasovacieho preukazu. Obec vydá hlasovací preukaz voličovi bezodkladne, od 9. septembra už len **osobne** na Obecnom úrade najneskôr posledný pracovný deň pred konaním volieb (t. j. najneskôr 29.09.2023) v úradných hodinách obce (do 12:00 hod.). Hlasovací preukaz oprávňuje na zápis do zoznamu voličov v ktoromkoľvek volebnom okrsku, teda aj vo volebnom okrsku, v ktorom bol pred vydaním hlasovacieho preukazu zapísaný v zozname voličov.

Bližšie informácie o voľbách nájdete na stránke Ministerstva vnútra SR <http://www.min.v.sk/?volby-nrsr> a na stránke obce www.pohorela.sk

OPTICKÉ PRÍPOJKY

PRERAÐTE NA VYŠŠIU RÝCHLOSŤ – Optický Magio internet a TV doma

Cieľom spoločnosti Slovak Telekom, a. s. je postupne modernizovať celú telekomunikačnú sieť. V našej lokalite plánujú vybudovať novú optickú sieť, aby sme mohli využívať vyššiu rýchlosť internetu. Domácnosti budú napojené z hlavnej trasy, čiže zásah do súkromného majetku bude len okrajový, formou inštalácie malej skrinky na voľne prístupnom mieste, najčastejšie na fasáde budov a domov, na oplotení alebo na stĺpikoch pred oplotením.

Aké sú výhody?

- prostredníctvom Vášho nezáväzného súhlasu bude Váš rodinný dom (v prípade Vášho záujmu) na rýchle zriadenie služieb
- všetky náklady spojené s budovaním telekomunikačnej siete v rámci tejto investičnej akcie budú hradené spoločnosťou Slovak Telekom, a. s.
- súhlas so samotnou výstavbou Vás ako vlastníka nehnuteľnosti nezaväzuje k žiadnej úhrade nákladov na vybudovanie siete a optických účastníckych skriniek, súhlas Vás nezaväzuje ani k žiadnemu budúcemu objednávaní alebo odberu služieb

Čo tým získate?

MAGIO INTERNET – s rýchlosťou až do **600 Mb/s** si obľúbený film stiahnete za pár minút, online videá pozriete bez sekania a webstránky sa načítajú super rýchlo

MAGIO TELEVÍZIA – s Magio Televíziou vás čaká viac ako **120 kanálov**, navyše s bezplatnou službou Magio GO môžete sledovať televíziu kdekoľvek v rámci pokrytia

V týchto dňoch roznášajú pracovníci Slovak Telekom, a. s. do poštových schránok Súhlasy s umiestnením a zhotovením súčasti verejnej elektronickej komunikačnej siete – na zhotovenie optickej prípojky. V prípade záujmu o zriadenie optickej prípojky stačí dať súhlas Vaším podpisom na priloženom tlačíve. Následne je potrebné vypísané tlačívo doniesť osobne na Obecný úrad (počas úradných hodín), alebo vhodiť do poštovej schránky pri Obecnom úrade.

ZBER PAPIERA

Obec Pohorelá rozbieha pilotný projekt zberu papiera. V najbližších dňoch budú pracovníci OÚ roznášať **modré vrecia**, ktoré budú slúžiť **na zber papiera**.

Zbierajú sa noviny, časopisy, zošity, reklamné letáky, plagáty, knihy bez textilnej väzby, kartón, papierové obaly, kartónové obaly, kancelársky a skartovaný papier.

Nepatria sem **HYGIENICKÉ POTREBY**.

TERMÍN ZBERU: 3.10. spolu so zberom plastov. V prípade, že modré vrecia nenaplníte, odovzdáte ich pri ďalšom zbere plastov **2.11.** (zbierať sa budú len plné a zaviazané vrecia).

Zber papiera väčších objemov, ktorý prebiehal doteraz, bude prebiehať aj naďalej!

Termíny zberu PLASTOV a PAPIERA

3.10. 2.11.

Zbierajú sa len **ŽLTÉ** a **MODRÉ** plné a zaviazané vrecia.

Plasty a papier sa zbierajú každý štvrtý utorok.

Nezabudnite plastové fľaše a plechovky stlačiť, aby sa zmenšil ich objem!

Termíny zberu netriedeného komunálneho odpadu

18.10. 02.11. 15.11.

Žiadame občanov, aby si **nádoby** vyložili **pred brány už deň vopred!** Zbiera sa od 07:00 hod.!

Komunálny odpad sa zbiera každú druhú stredu.

SPOLOČENSKÁ RUBRIKA

JUBILANTI

95 rokov

Mária Matúšová, Za Vršok 839

89 rokov

Milan Janoška, Orlová 600

83 rokov

Mária Syčová, Clementisova 747

81 rokov

Mária Uriášová, Jesenského 133

75 rokov

Veronika Halušková, M. R. Štefánika 688

Emília Rosiarová, Pohorelská Maša 11

Jozef Šťavina, Kpt. Nálepku 139

70 rokov

Jozef Kanoš, Orlová 614

65 rokov

Ľubomír Buvala, Nová 327

Ing. Drahomíra Popracová, Pohorelská Maša 62

NOVORODENCI

Alexandra Hazáková, Kpt. Nálepku 137

Júlia Durajová, Jánošíkova 397

Juraj Syč, Nová 373

MLADOMANŽELIA

12.08. JUDr. Dominika Ťažká, Čierny Balog

Juraj Fillo, M. R. Štefánika 699

26.08. Mgr. Kristína Syčová, Kpt. Nálepku 287

Ing. Dominik Papánek, Prievidza

ZOSNULÍ

Jaroslav Kybák, 51 r.

Anna Datková, 81 r.

Marek Pokoš, 45 r.

Firma **BRANTNER** uskutoční poslednýkrát tohto roku **VÝKUP papiera a použitých jedlých olejov a tukov** z domácností v dňoch **21.09. a 22.09.** Konkrétny harmonogram zberu bude vyhlásený v miestnom rozhlase. **MOBILNÝ ZBER OD DOMU K DOMU!**

Pohorelské železiarne

HÁMRE

Produkcia vysokej pece (surové železo a liatina) sa spracovávala v hámroch, v skujňovaciach vyhniach na tyčové železo – pre ďalšie spracovanie a na obyčajné kované (pluhové a pílové) železo určené na predaj. Z tyčového železa sa vo vykúvacích vyhniach robilo kované a jemne kované (ráfové) železo. Skujňovacie a vykúvacie vyhne pracovali v podstate na objednávku. V rokoch 1817 – 1818, keď bol veľký dopyt po kovanom železe a tyčového železa bol dostatok, pracovala jedna, resp. dve skujňovacie vyhne ako vykúvacie. Obidva hámre, ale najmä horný, zápasili s nedostatkom vody, preto v rokoch 1825 – 1826 horný hámor aj zlikvidovali a výrobu presunuli do novopostaveného hámra v katastri obce Závadka. Výrobné a prevádzkové mechanizmy boli opotrebované a veľmi poruchové. Ku vyhni patrili dúchadlá na vodný pohon a skujňovacie či vykúvacie zariadenie (kladivo na vodný pohon a nákovy). Takmer sústavne sa opravovali a vymieňali vodné kolesá. Vlastnú spotrebu železa pohlcovala údržba a oprava zariadení v hámroch. Aj prevádzkové budovy boli schátralé a nevhodné, vyžadovali časté opravy a rekonštrukciu.

Dňa 27. júna 1819, v nedeľu, dolný hámor vyhorel. Požiar vypukol ráno pred šiestou hodinou. Večer robotníci zanechali prácu o 21. hod. a všetko bolo v poriadku. Kdesi však muselo ostať niečo tlieť, správa železiarní nevyučovala ani možnosť, že hámor zapálil nejaký „darebák“. Kým pribehli ľudia hasiť, polovica strechy už bola v plameňoch. Strecha bola stará 30 rokov a celkom schátralá. Ešte šťastie, že nefúkal vietor, takže sa oheň nešíril. Správa závodu pokladala vzniknutú škodu za bezvýznamnú. Hámor bol celý drevený a v takom stave, že ho bolo treba aj tak prestavať. Oheň však zničil aj dúchadlá. Rekonštrukcia hámru bola prelimitovaná na mesiac – trvala však do novembra a vyžiadala si 1593,19 zl.

Skujňovacie vyhne spracovali ročne 10 – 11 000 centov surového železa, najviac roku 1820 – 11 580 centov, najmenej roku 1813 – 6158 centov. Ročne produkovali 6 – 8 000 centov tyčového železa, najviac roku 1821 – 8 059 centov, najmenej roku 1813 – 4 190 centov. Do roku 1811 vyše 90 % produkcie tvorilo tyčové železo, potom jeho podiel klesal, od roku 1816 sa pohyboval cez 80 %, čo znamenalo, že sa produkovalo viac obchodných artiklov. Týždenná produkcia vyhni sa pohybovala okolo 200 centov skujneného a kovaného železa. Na cent produkcie skujňovacie vyhne spotrebovali 1,21 – 1,29 centa surového železa, to znamená, že odpad bol 20 – 30 %. Na cent produkcie sa potrebovalo 4,5 – 5,3 miery uhlia, to napokon záležalo aj od jeho kvality. Finančné náklady na cent produkcie sa pohybovali od 5,43 zl. roku 1812 po 32,56 zl. roku 1811 (inflácia).

Z povinností okolitého poddaného obyvateľstva voči závodu najpriateľnejšie bolo rúbanie dreva na uhlie. Drevo sa rúbalo vtedy, keď neboli poľné práce, na rúbaniská sa dochádzalo denne. Prístup na pracoviská v zimných mesiacoch nebol najlepší a práca s drevom bola ťažká a nebezpečná, predsa však výhodnejšia ako povozníctvo (záprah, krmivo preň, viacdnňová absencia z domu). Správa železiarní dávala na rúbanie dreva jednotlivým obciam preddavky, ktoré rozdeľoval richtár obce. Všetky sporné problémy okolo ťažby dreva sa riešili v súčinnosti s úradníkmi panstva. S rastom životných nákladov počas hospodárskej krízy začali aj mzdové boje drevorubačov.

Ďalšou rozhodujúcou zložkou pri produkcii uhlia boli uhliarski majstri, ich pomocníci a uhliari. So závodom boli zviazaní tzv. roční uhliari, vo vedľajšom vzťahu boli producenti košového uhlia a boli viazaní len preddavkom. Hlavným problémom boli aj tu mzdy – za „mieru“ uhlia a privezený „kôš“. Mzdy sa len neskôr diferencovali podľa toho, či sa páliło z mäkkého, zmiešaného alebo tvrdého dreva a u košového uhlia, pretože sa vyplácalo aj s dovozom, podľa miesta pálenia – nižšie taxy boli z pohorelského chotára, najvyššie zo závadského. Úroveň miezd vyplácaných uhliarom Pohorelským handľom zaostávala za mzdami platenými na Červenej skale a inde na okolí. Roku 1809 bojovali uhliari za to, aby mali rovnaké taxy ako uhliari páliaci pre Červenú skalu. Pružnejší v mzdovej politike boli na Červenej skale, tamojší riaditeľ mal aj širšiu právomoc. K uhliarom ešte dve udalosti: Požiar na uhliisku, kde bol majstrom M. Bunda a kde zhorelo 131 priestorových siah dreva, vznikol z mlie, ktorú „rozdúchal“ vietor. Majster sa zľakol a ušiel, hasiť museli robotníci. Koháry nariadil, aby majstra chytily a odovzdali ho banskému súdu v Rožňave. Bunda prišiel sám, a pretože mu úmysel nemohli dokázať, za nedbalosť a zbabeľ útek ho potrestali telesne – dostal 15 palíc. Dňa 1. novembra 1819 zomrel uhliarsky majster Juraj Žiga. Jeho manželka sa obrátila na správu železiarní o podporu. Zostalo po ňom ešte aj nezaopatrené 6-ročné dievčatko. Správa železiarne poslala jej žiadosť Kohárymu, kde v žiadosti píše, že nebol už ako mladík pracoval pri uhli a 18 rokov bol uhliarskym majstrom pri závode. Jeho manželke navrhujú 15 gr. týždennú províziu a dieťaťu 5 gr. týždenne. Dňa 10. januára 1820 Koháry povolil vdove týždennú províziu 9 gr. a dcére 3gr. zo závodnej pokladne. Tento prípad ilustruje sociálne postavenie uhliarov.

Za základ rentability svojho horehronského železohutného podnikania pokladal Koháry skutočnosť, že železiarne mali k dispozícii lacné drevo na uhlie z jeho muránskeho panstva. Vedel aj to, že horehronské obce sú chudobné. Poddaným sa iba z pôdy ťažko žilo. Predpokladal, že v nich bude mať lacné a dostatočné rezervy pracovných, na mzdu nenáročných síl. Železiarne osobne pravidelne navštevoval. Počas návštev prichádzal do styku aj s ubiedeným miestnym obyvateľstvom, ktoré bolo navyše spracované úradníkmi správy, miestnymi farármí a učiteľom. Žil vo falošnom presvedčení, že jeho podnikateľská politika je veľkým dobrodomím pre miestnych obyvateľov, ktorí mu za ňu – slovami vedenia závodu – želajú požehnanie a dlhý život.

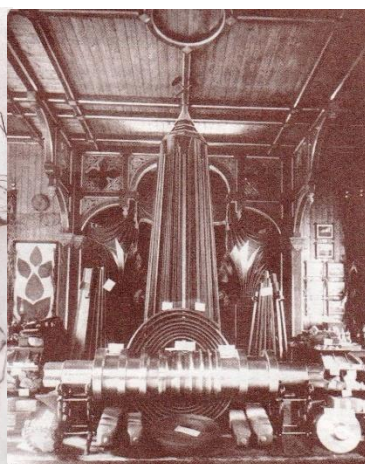
Karol Pletka

Valcovňa tyčového železa v Zlatne z roku 1861

Kováč klinev

Výrobky Coburgovských železiarní na milénárnej výstave v Budapešti z roku 1896

Pohorelský hlásnik – informačné noviny Obce Pohorelá; reg.č. OÚ-OMT/1/95; číslo 2023/09, ročník XIX., - NEPREDAJNÉ

Adresa redakcie: Školská 349/6, 976 69 Pohorelá; 048/6196102, peter.siman@pohorela.sk, www.pohorela.sk. Uzavierka: 10. dňa, vychádza okolo 15. dňa v mesiaci.

Za obsahovú a gramatickú správnosť zodpovedajú autori článkov. Grafická úprava a autor neoznačených článkov: OÚ Pohorelá. Vydáva: Obecný úrad v Pohoreleji;

Zapožičané fotografie a dokumenty VRACIAME. Fotografie zverejňujeme postupne.